

II. v primerih pa, kadar je sodno zaščiteno kak napovednikov nasprotnik, je treba z istim obvestilom spojiti zaščitnooblastveno odobrilo. Kot najkrajši obrat, ki vsebuje oba momenta, likvidacijsko izjavo in odobrilo, služi stavek: »Vaša napovedana terjatev se skrbstvenooblastveno priznava« ali »ne priznava«, ki ga priporočam zlasti za likvidiranje napovedanih terjatev v skrbstvenih stvareh.

Pač v nobenem odklonilnem primeru pa ne bo odveč dostaviti, da se napovednik napotuje na pravdo. Ponekod je, kakor sem gori omenil, takó izrečno ukazano v zakonu. Kjer ukaza ni, je analogno izražanje priporočati kot pametno in umestno.

Ali prispevki za socialno zavarovanje ob izvršbah na nepremičnine res nimajo prednostnih pravic?

Dr. Janko Vrančič, poddirektor Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani.

I. Novejša judikatura in pravna negotovost.

Razna sodišča ne priznavajo zadnji čas na dolgu ostalim zavarovalnim prispevkom za okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani in za pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani prednostne pravice pri razdeljevanju najvišjega ponudka nepremičnin, prodanih na prisilnih javnih dražbah; tudi ne izpolnjujejo drugih zakonitih določb, ki se tičejo teh prednostnih terjatev. Celo stol sedmorce v Zagrebu* ni priznal take prednostne pravice za terjatev okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Izrekel je, da »pobijani sklep ne upošteva predpisa § 216 i. r., da je davščine le toliko priznati kot prednostne terjatve, kolikor jim gre po veljavnih predpisih zakonita zastavna ali prednostna pravica. V tem pogledu pa določa § 42 zakona o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, št. 169 Ur. l., da se prispevki pobirajo administrativno kakor državni davek, in § 43 cit. zak., da imajo terjatve na prispevkih v konkurzu

* Sklep z dne 29. decembra 1925, Ut 237/25, ki je izpremenil sklep deželnega kot rekurznega sodišča v Ljubljani z dne 25. novembra 1925, R III 300/25.

isti vrstni red kot državni davek. Ni pa določbe, da bi terjatve na zavarovalnih prispevkih imele v primeru izvršbe zakonito zastavno ali prednostno pravico na nepremičnini, ki se je tičejo.«

Sodišča sicer na sklepe stola sedmorice niso vezana; vendar se je bati, da se bo naziranje gornjega sklepa razširilo in bo nastala zlasti glede hipotekarnega kredita v tem pogledu pravna negotovost. Ako pride judikatura do drugega prepričanja, bodo pa nenadoma stopile prednostne terjatve pred hipotekarne terjatve, s katerimi dajalci kredita sploh nikdar niso računali. Ti utegnejo biti občutno oškodovani, ker je n. pr. okrožni urad za zavarovanje delavcev šele zadnji čas zvedel, da se nepremičnina prodaja na javni dražbi, in je šele na dražbenem naroku prijavil svoje nevnknjižene prednostne terjatve, pri velikih tovarnah morda za več nego 100.000 Din. Zasebni upniki seveda prav toliko izgube. Zato je v največjem interesu vseh, ki dajejo posojila, da se to vprašanje razčisti.

Tudi pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani ima na rešitvi tega vprašanja interes, in sicer radi svojih zavarovalnih prispevkov in radi posojil, ki jih dovoljuje zlasti pridobitnim krogom.

Da se dožene jasni namen zakonodajalčev, je treba upoštevati bistvo in namen socialnega zavarovanja sploh, prvotna ter poznejša besedila zakonov o socialnem zavarovanju, določbe raznih drugih zakonov in medsebojno zvezo različnih zakonitih določb. Pravno pomotni sodni sklepi so brez dvoma le posledica nezadostnega poznavanja zakonov o socialnem zavarovanju in dalekosežnega pomena posameznih določb.

II. Javnopravni značaj socialnega zavarovanja.

Zavodi za socialno zavarovanje so javni organi, prispevki za socialno zavarovanje spadajo med javne davščine in zanje veljajo vse zakonite določbe glede javnih davščin.

Socialno zavarovanje je ena izmed najnovejših panog državne socialne politike. Državni interes zahteva, da državljan, ki se mora preživljati s svojim delom, ne ostane brez vsakršnih sredstev takrat, ko ne more delati, tako da bi moral beračiti ali postati nevaren človeški družbi in državnemu redu, da dobi marveč nadomestilo za odpadli zaslužek. Moderne države uvajajo zato zavarovanje delavcev in nameščencev, deloma celo samostojnih pridobitnikov ali ob izvestnih pogojih tudi vseh državljanov za slučaj bolezni, nezgode, nezaposlenosti, onemoglosti, starosti in smrti ali vsaj za posamezne teh slučajeve. Skrb države, da zajamči svojim državljanom v vsakem slučaju čimbolj gospodarski obstanek, se kaže v tendenci vseh modernih zakonodaj, da se krog zavarovancev čimbolj razširi in da zavarovanje obseže čim več vrst zavarovanja.

Država utegne tako zavarovanje izvajati sama po lastnih organih ali pa ustvariti v to svrho posebne javne organe, ki jim

poveri nalogo, da izvajajo ta del javne uprave namesto države po načelu širše ali ožje samouprave tistih, ki jim je zavarovanje namenjeno. V zadnjem slučaju skrbi država s posebnimi zakonskimi določbami, da take javne ustanove namesto nje v resnici lahko izpolnjujejo namene, v katere so bile ustanovljene. Ker izvršujejo zavodi za socialno zavarovanje svoje naloge s pomočjo denarnih sredstev, ki se nabirajo skoro izključno iz zavarovalnih prispevkov, je država primorana, da jim daje na razpolago vse potrebne pripomočke in prednostne pravice, tako da do teh svojih dohodkov tudi v raznih težavnejših slučajih v resnici lahko pridejo.

Zavodi za socialno zavarovanje morajo po zakonu večino svojih dajatev nuditi zavarovancem brez ozira na to, ali so bili zavarovalni prispevki plačani ali ne. Ako jim ne bi bilo zajamčeno privilegovano izterjavanje zavarovalnih prispevkov, bi utegnili kaj kmalu propasti, zlasti ako bi se na pr. službodajalci domenili, da prispevkov ne bodo plačevali. Država svojega namena potem seveda ne bi dosegla. Prav tako ga ne bi dosegla v onih slučajih, v katerih se dajatve odmerjajo po resnično plačanih prispevkih, ker bi bil ves čas, za katerega prispevki ne bi bili plačani, za zavarovanca izgubljen, torej zavarovanec ne bi bil preskrbljen tako, kakor je država nameravala. Uspeh zakona bi bil torej marsikdaj odvisen od dobre volje službodajalčeve ali od dobrega prospevanja njegovega podjetja, tako da bi bili pravzaprav zavarovani le nameščenci dobrih gospodarjev, akoravno baš ti zavarovanja ne potrebujejo tako nujno kakor drugi nameščenci.

Zavodi za socialno zavarovanje služijo, kakor kaže že ime, socialnim interesom, to je interesom družbe ali javnim interesom. Javni interesi so ne le oni, ki se neposredno tičejo popolnoma vseh državljanov, temveč prav tako oni, ki se tičejo sicer v prvi vrsti le izvestnih krogov ali razredov državljanov, končno pa radi pomena teh slojev v ustroju države in družbe, radi medsebojne odvisnosti položaja vseh državljanov in članov človeške družbe itd. vendarle posredno tudi vseh državljanov in vse družbe. Ako bi bil oškodovan zavod in ne bi mogel vršiti z zakonom določenih dolžnosti, bi bil s tem oškodovan javni interes. Po načelu, da grede javni interesi pred zasebnimi, je morala torej država v posebnih slučajih, v katerih konkurirajo terjatve zavoda s terjatvami zasebnikov, zajamčiti prvemu prvenstveno pravico.

III. Socialno zavarovanje v naši državi.

Tudi naša država je v ustavi med »Socialnimi in ekonomskimi določbami« v čl. 31 prevzela obvezo, da uredi zavarovanje delavcev zoper nesreče, bolezni, za slučaj brezposelnosti, nesposobnosti za delo, starosti in smrti. Z zakonom o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922, Sl. Nov. št. 117, Ur. l. za Slovenijo št. 169/62, je uredila

zavarovanje delavcev zoper bolezni, za onemoglost, starost in smrt in zoper nezgode ter obljubila, da se zavarovanje ob brezposelnosti uredi pozneje. Za sedaj se izvaja po tem zakonu le zavarovanje zoper bolezni in nezgode za delavce in nameščence. Za onemoglost, starost in smrt so zavarovani — s posebnim zakonom z dne 16. dec. 1906, drž. zak. št. 1 iz leta 1907, v obliki cesarske naredbe z dne 25. junija 1914, drž. zak. št. 138, spremenjenim v naši državi z zakonom z dne 12. maja 1922, Sl. Novin št. 125, Ur. l. za Slovenijo št. 190/68, — le zasebni nameščenci, ki imajo uradniški značaj ali izvršujejo pretežno duševna opravila in taki javni nameščenci, razen državnih, ki z njih službo ni po službenih predpisih združena pravica do pokojnine; prisilno so zavarovani le v Sloveniji in Dalmaciji.

Zavarovanje delavcev in nameščencev (razen rudarjev) zoper bolezni in nezgode po zakonu o zavarovanju delavcev izvaja v naši državi osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu s svojimi krajevnimi organi, kakršen je za Slovenijo okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani, zavarovanje nameščencev za pokojnino po zakonu o pokojninskem zavarovanju nameščencev pa pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani.

IV. Zavodi za socialno zavarovanje — javni organi, zavarovalni prispevki — javne davščine,

Da je zavarovanje, ki ga izvajajo ti zavodi, odn. uradi, javnopravnega značaja in da so ti zavodi javni organi, ki predpisujejo in pobirajo javne davščine, je razvidno ne le iz bistva socialnega zavarovanja, marveč tudi iz številnih določb zakonov.

a) Osrednji urad in Okrožni uradi za zavarovanje delavcev.

Zakon o zavarovanju delavcev določa v § 3, da so zavarovane po odredbah tega zakona vse osebe, ki dajejo v območju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev stalno ali začasno in na podstavi kakršnegakoli delovnega razmerja svojo telesno ali duševno moč v najem. Razmerje med zavarovalnim zavodom in zavarovanci ne temelji torej na zasebno-pravni pogodbi kakor pri zasebnih zavarovalnicah in ni odvisno od svobodne volje in privoljenja zavarovancev ali zavarovalnega zavoda, osnovano je marveč na splošno veljavnem zakonu, ki ureja ne le zasebne pravice in dolžnosti državljanov med seboj, postavlja marveč splošno veljavne prisilne določbe za vse državljane, ki spadajo v razred delavcev in nameščencev. Zavarovanje je obvezno in delavec ali nameščenec je zavarovan ne glede na svojo voljo že po samem zakonu z vstopom v delavno razmerje. Zavarovanje je torej javnopravnega značaja.

Osrednji urad in okrožni uradi za zavarovanje delavcev so po §§ 124 in 143 zak. o zav. delavcev javne ustanove, osnovane po načelu samouprave; njihovi samoupravni organi so glavna skup-

ščina, ravnateljstvo (načelstvo) in nadzorni odbor. Ti uradi zastopajo javne interese, kar priznava država s tem, da jim daje številne prednosti, ki so pri zasebnih inštitucijah izključene. Pritožbe zoper plačilne naloge nimajo odložne moči (§ 35). Mudni plačnik mora plačati po § 41 tudi stroške za izterjavanje. Plačilni nalogi so po § 42 javne izvršne listine, vse terjatve se pobirajo administrativno tako kakor državni davek in se smejo pobirati po lastnih organih urada. Po § 43 se morajo terjatve ob konkurzu uvrstiti v isto vrsto z drž. davkom in sodišča morajo tem uradom pošiljati vse izdane odločbe o ustavitvi izplačil in otvoritvi konkurza. Država plačuje po § 68 ob času vojaške službe delavcev, bivših zavarovancev, vse prispevke za zavarovanje za onemoglost, starost in smrt in po § 77 dopolnjuje rente, ki ne dosežajo določenih minimalnih zneskov, na te zneske; po § 136 daje država za kritje upravnih stroškov in izdatkov za amortizacijo ustanovnih stroškov stalno subvencijo. Ako se okrožni uradi ne morejo pogoditi z zdravniki, so po § 150 državni in samoupravni zdravniki zavezani zdraviti člane proti plačilu po minimalnem ceniku. Po § 189 uživajo ti uradi obsežno davčno in taksno prostost in po § 191 so oproščeni poštne. — Tem javnim uradom je država prepustila del svojega imperija, tako da izvršujejo tudi razne oblastvene funkcije. V stvareh socialnega zavarovanja izdajajo z obvezno močjo samostojne odločbe, ki ustanovljajo ali urejajo pravno stanje ali pravno razmerje. Po §§ 122 in 139 rešujejo sporna vprašanja iz področja zakona o zavarovanju delavcev, izdajajo potrebne odločbe za izvajanje zakonitih higienskih in tehničnih odredb za zaščito življenja in zdravlja nameščencev in preprečevanje nezgod, kontrolirajo izvajanje svojih odredb kakor tudi odredb obrtnih oblastev in obrtnih nadzornikov in izvajanje zakonskih naredb v tem oziru in izterjujejo terjatve na podstavi svojih odloč po lastnih organih. Ti uradi postavljajo in izpreminjajo po § 126 sami svoje statute, določajo v zakonitih mejah odstotek prispevkov za bolniško zavarovanje in višino bolniških podpor in določajo in izpreminjajo nevarnostne tabele za zavarovanje zoper nezgode, od katerih zavisi višina zavarovalnih prispevkov; seveda mora take sklepe radi njihovega precejšnjega vpliva na narodno gospodarstvo odobriti še nadzorno oblastvo. Po § 16 imajo ti uradi pravico vpogleda v poslovanje delodajalcev, v njihove poslovne knjige in v evidence, ki se tičejo poslovanja. Po § 188 smejo zahtevati pravno pomoč od vseh javnih oblastev, javnih uradov in zavodov. Po § 145 sme ravnateljstvo (načelstvo) osrednjega urada za zavarovanje delavcev izrekaty celo denarne kazni odgovornim osebam samoupravnih organov okrožnih uradov; kazen se izterja upravno kakor državni davek.

Nameščenci osrednjega urada in okrožnih uradov za zavarovanje delavcev so po §§ 130 in 147 javni uslužbenci z vsemi pravicami državnih uslužbencev; ako prestopijo v državno službo, se

jim službena leta vštejejo za leta državne službe. Prav tako kakor druge javne uslužbenke jih torej varuje § 104 srbskega kriminalnega zakona in tudi glede njih veljajo omejitve glede izvršbe na službene prejemke, glede obvestitve urada, ako je prišel nameščenec v konkurz, itd.

Tudi §§ 62 in 113 dokazujeta, za kako važne dajatve javnega socialnega skrbstva smatra država dajatve po zakonu o zavarovanju delavcev, ker določata, da se zahteve zavarovancev ne smejo prenesti na drugega, zastaviti, zapleniti in tudi ne pobotati.

Občekoristni zavodi za socialno zavarovanje so namenjeni le javnosti, odnosno onim slojem državljanov, ki jih namerava zakon ščititi. Nemogoče je, da bi imel od njih dobiček kdo drugi. Kakor kaže § 122, je zavarovanje osnovano na načelu vzajemnosti. Dohodki se smejo porabljati izključno za namene zavarovanja, točno naštete v zakonu. Ako bi bili prispevki, ki so itak izračunjeni na osnovi zanesljive statistike in zavarovalne matematike, morda previsoki, se dajatve zvišajo ali pa prispevki prilagodijo dejanski potrebi (§§ 23, 25, 27, 28, 30, 34 in 46).

Z gmotno preskrbo delovnih slojev v slučajih, v katerih ne morejo več delati, namerava država rešiti važen del socialnega vprašanja, ki je velikega pomena ne le za udeležence, marveč tudi za vso javnost. Zato pa izvaja država nad zavodi, ki jim je poverila bistveno del te panoge javne uprave, ne le splošno državno nadzorstvo, kakor n. pr. nad zasebnimi zavarovalnicami, pridržala si je marveč še posebne pravice. Razen pravice, da sme minister za socialno politiko s pomočjo svojih organov na licu mesta pregledati poslovno in imovinsko upravo, knjige, evidence, spise, račune in blagajne, da sme zahtevati natančna poročila in da se mu morajo vsako leto predlagati zaključni računi in statistični podatki, sme odrediti, kadar hoče, da se skličejo samoupravni organi, ali jih sme sklicati tudi sam, sej pa se sme udeleževati po svojem odposlancu, in sme v določenih slučajih samoupravne organe razpustiti ter odrediti novo volitev (§ 179). Minister sme po § 182 tudi razveljavljati sklepe, ki bi nasprotovali zakonu ali veljavnim predpisom in naredbam, in izrekati denarne kazni zoper odgovorne osebe samoupravnih organov. Po § 132 mora predsednika ravnateljstva (načelstva) in ravnatelja osrednjega urada za zavarovanje delavcev potrditi v službi še minister, ki mora po § 126 tudi sklepe glavne skupščine glede statuta, višine podpornih prispevkov ob boleznih, nevarnostnih tabel in proračuna uprave odobriti, da smejo stopiti v veljavo. Sploh skrbi minister ne le v splošnem, da zavod uraduje po zakonu in statutu, marveč tudi, da svoja gmotna sredstva dobro in gospodarsko upravlja. Po § 136 je treba proračun upravnih stroškov predlagati ministru v odobritev; po §§ 133 in 148 določa še posebej minister sam na predlog ravnateljstva nagrado članom glavne skupščine, ravnateljstva in nadzornega odbora ter predsed-

nika, in sicer v breme osrednjega urada za zavarovanje delavcev. Po § 179 minister kontrolira, ali uporabljajo ti uradi svoje dohodke za namene, določene z zakonom, in ali so dovolj varčni pri določanju upravnih stroškov. Ker se morajo po § 181 predlagati ministru tudi sejni zapisniki, je jasno, da se minister utegne zanimati za vse podrobnosti, tako da ima država na vse poslovanje dalekosežen vpliv.

b) Pokojninski zavod za nameščence.

Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani je urad, popolnoma soroden osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu in njegovim okrožnim uradom. Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev sicer ne določa nikjer izrečno, da je tudi ta zavod javna ustanova, osnovana po načelu samouprave in vzajemnosti, tudi ne določa, da so njegovi plačilni nalogi javne izvršne iistine, da se terjatve pobirajo administrativno tako kakor državni davek, da se smejo pobirati po lastnih organih zavoda in da morajo sodišča zavodu pošiljati vse izdane odločbe o ustavitvi izplačil in otvoritvi konkurza. Ta zavod ne uživa tako dalekosežne davčne in taksne prostosti in ni prost poštne; nima pravice kaznovanja. Nikjer ni izrečno poudarjeno, da so njegovi nameščenci javni uslužbenci. Tudi glede državnega nadzorstva nima zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev tako strogih določb. Vendar se pa iz tega nikakor ne sme sklepati, da pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani morda ni javna ustanova, osnovana po načelu samouprave in vzajemnosti, da njegovi uradniki niso javni uslužbenci itd. Saj je zadosti drugih zakonskih določil, iz katerih vse to brez dvoma sledi.

Tudi pokojninsko zavarovanje nameščencev je javno-pravnega značaja, ker ima § 1 zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev glede obvezne veljavnosti za ves sloj nameščencev slične določbe kakor zakon o zavarovanju delavcev. Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani, ki izvaja to zavarovanje, je osnovan po načelu samouprave, ker določata §§ 43 in 44, da upravljata zavod načelstvo in glavna skupščina, obstoječa pod vodstvom predsednika na polovico iz zastopnikov zavarovanih nameščencev in na polovico iz zastopnikov njihovih službodajalcev. Po § 39 izvaja zavod v zakonu določeno zavarovanje; §§ 4 do 19 določajo, katere dajatve nudi zavod zavarovancem, § 32 pa, da služijo v kritje teh dajatev stalni zavarovalni prispevki, iz katerih se nabira premijska rezerva, vrh tega pa iz poslovnih pribitkov varstveni sklad. Imovina, ki jo zbira zavod, je torej z zakonom takorekoč za večne čase namenjeno socialnemu zavarovanju, panogi državne socialne politike, odnosno javne uprave, v koje izvajanje je država ustanovila ta zavod. Ta samoupravna korporacija je torej brez nadaljnega javna ustanova. Da je osnovana tudi po načelu vzajemnosti, dokazujeta §§ 32 in 33, po katerih je zavarovanje omogočeno po stalnih premijah v določenih višinah, h katerim prispevajo le na-

meščenci in njihovi službodajalci. Iz teh paragrafov razvidni zavarovalno-tehniški sestav vsega zakona in v njih določene povprečne premije, ki se ne ozirajo na starost, spol, družinsko in zdravstveno stanje nameščenčev, kakor se nasprotno ozira nanje individualno zavarovanje pri zasebnih zavarovalnicah, dokazuje vzajemnost tega socialnega zavarovanja. Da imovina zavoda ne sme biti nikomur drugemu v prid razen udeležencem, je razvidno iz določb, da se premije porabljajo le za kritje dajatev, ki jih zakon točno našteva, in da se iz prebitkov poslovanja nabira varnostni sklad, ki je seveda namenjen le v boljše zavarovanje zakonitih dajatev (§ 32). Tudi pravica zavoda iz čl. 7 zakona, da sme del varnostnega sklada in letnih poslovnih prebitkov uporabiti v dotacijo fonda za zviševanje rent in pokojnin, služi seveda le zavarovancem samim — Da so nameščenci zavoda javni nameščenci, dokazuje § 49, po katerem morajo biti zapriseženi. Zaprisega pa državno oblastvo seveda le uradnike, ki opravljajo javne posle, torej javne uradnike. Tudi pokojninskemu zavodu za nameščence v Ljubljani plačuje država stalno subvencijo, določeno v § 37 zakona; povrnila mu je ustanovne stroške. Davčno in taksno prostost vživa zavod v smislu § 87.

Zavod rešuje sporna vprašanja javnega prava iz področja zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev in izdaja kot javen urad splošno veljavne odločbe (§ 75). Zavod sme sam proti odobritvi po nadzornem oblastvu izpreminjati statut (§ 51), ki ga je v naši državi prvokrat izdal minister za socialno politiko z naredbo z dne 31. julija 1922, Sl. Nov. št. 268, Urad. l. za Slovenijo št. 319/103. Zavod ima pravico, da zahteva od službodajalcev in nameščencev podatke, in pravico vpogleda v poslovanje, knjige itd. službodajalcev (§ 73 a) ter pravico za pravno pomoč (§ 80). Pravice odnosno zahtevki zavarovancev se ne smejo prenesti, zastaviti in zarubiti (§ 19 a).

Tudi glede tega zavoda si je država radi njegovega pomena za vso javnost pridržala dalekosežnejše pravice nego pri zasebnih zavarovalnicah. Država imenuje predsednika zavoda (§ 45), ki ima po § 8 statuta pravico, da sme sistirati vse sklepe, ki po njegovem mnenju nasprotujejo zakonu ali statutu ali bi prizadeli zavodu nepovračljivo škodo, dokler ne odločijo o stvari višji samoupravni organi zavoda ali končno minister za socialno politiko. Minister ima pravico, da razpusti samoupravne organe zavoda (§ 78). Imenovanje in odpustitev vodilnega uradnika (direktorja) in odgovornega zavarovalnega tehnika mora odobriti minister (§ 49). Minister mora odobriti tudi sklepe o izpremembi statuta, o nagradi predsedniku in vsem ostalim funkcionarjem zavoda in o odškodnini delegatom glavne skupščine. Na gospodarstvo zavoda vpliva celo na ta način, da mora odobriti sklepe o pridobitvi in prodaji nepremičnin (§ 51). V svrhu nakazovanja državne subvencije se mora predlagati proračun upravnih stroškov ministru za socialno

politiko v odobritev (§ 37). — Ker se zbira v zavodu javen denar, zahteva zakon tudi, da mora nalagati zavod najmanj 20 odstotkov imovine, razpoložljive za trajno naložbo, v državnih papirjih in najmanj 15 odstotkov v obligacijah oblastnih posojil ali v zastavnih pismih in zadolžnicah oblasti, oblastnih bank ali oblastnih hipotečnih zavodov; del imovine mora zavod nalagati tudi v svrhu stanovanjskega in drugega skrbstva za zasebne nameščence (§ 88).

Če tudi ne bi bilo v zakonu ravnokar naštetih določil, ki dokazujejo, da je pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani javna ustanova in javen urad, ki izvaja socialno zavarovanje v javnem interesu, nam to zadostno dokazujejo določbe glede plačevanja in izterjevanja zavarovalnih premij. Zaostale premije se izterjavajo s politično ali sodno izvršbo ter uživajo v izvršilnem in konkurznem postopku prednostno pravico davčnih zaostankov (§ 38). Izterjevati se smejo kljub temu, da še niso pravomočne, ker določa § 75 a, da pritožbe proti odlokom nimajo odložne moči, § 35 pa, da dolžnost plačevati premije ni odvisna od tega, da je zavod že izdal zavarovalni odlok in da je ta postal pravomočen. Po § 34 je treba premije plačevati prvi dan vsakega meseca v naprej. Ako torej premija ni bila takoj ob nameščencem vstopu plačana ali ni plačana prvi dan vsakega meseca naprej, je v zastanku in se sme s pomočjo izvršljivega izkaza o zastankih takoj izvršilnim potom izterjati. Ker mora zavod prejemati premije resnično in o pravem času, da začno takoj teči obresti in se nabere premijska rezeva, potrebna za kritje obvez zavoda, določa zakon, da mora službodajalec za nameščenca, zavarovanju zavezanega, takoj začeti plačevati premijo, če tudi zavod o nameščencu morda še nič ne ve in še ni izdal zavarovalnega odloka ali pa teče proti zavarovanju še ugovor. Vsakdo mora namreč toliko poznati zakon, da ve, za katere nameščence in koliko je treba plačevati premije, ali se pa mora takoj informirati pri zavodu samem ali pri političnem oblastvu. Takih predpravil država seveda ne bi dovoljevala, ako se redno plačevanje premij ne bi tikalo javnih interesov in ako zavod, ki premije pobira, ne bi imel javnopravnega značaja.

Zakoni drugih držav seveda ne utegnejo biti v razlago naših zakonov. Vendar bodi v ilustracijo položaja, ki ga zavzemajo zavodi za socialno zavarovanje v vseh državah, omenjeno, da določa nemški zakon o zavarovanju nameščencev celo, da je državna zavarovalnica za nameščence »javno oblastvo« (»Die Reichsversicherungsanstalt für Angestellte ist eine öffentliche Behörde«). Ta urad ni državen urad, temveč samoupravna korporacija, popolnoma sorodna pokojninskemu zavodu za nameščence v Ljubljani.

c) Prispevki — javne davščine.

Prispevki za socialno zavarovanje so javne davščine. Ne glede na številne druge določbe zadevnih zakonov je to zadostno do-

kazano z določbami o izvršljivosti še ne pravomočnih odločb, o administrativnem pobiranju tako kot pri državnih davkih in o pravicah ob izvršbi in konkurzu. Novejša zakonodaja jih tudi izrečno imenuje javne davščine. Stari konkurzni red z dne 25. dec. 1868, drž. zak. št. 1 iz leta 1869, n. pr. v § 29 našteva kot dolgove mase med drugim le nasplošno davke in javne dajatve, dospele med konkurzom, in v § 43, točki 4, kot terjatve konkurznih upnikov prvega razreda prav tako davke itd., konsumne in druge javne davščine. Seveda konkurzni red še ni mogel izrečno navajati tudi prispevkov za socialno zavarovanje, ker socialnega zavarovanja takrat še ni bilo. Vendar pa je judikatura štela prispevke za bolniško zavarovanje, za nezgodno zavarovanje in za pokojninsko zavarovanje nameščencev, čim so te vrste socialnega zavarovanja stopile v veljavo, med zgoraj omenjene javne davščine. Novi konkurzni red z dne 10. dec. 1914, drž. zak. št. 337, pa v § 46 med terjatvami proti masi naravnost navaja davke itd., prispevke za pokojninsko in socialno zavarovanje in »druge« javne davščine, dospele med konkurzom, v § 52 med konkurznimi terjatvami drugega razreda pa davke itd., prispevke za pokojninsko in socialno zavarovanje in »druge« javne davščine, kolikor niso dospele prej nego tri leta pred otvoritvijo konkurza in se ne plačajo že iz imovine, ki zanje jamči.

V. Sodna izvršba za prispevke za socialno zavarovanje.

Za zastale prispevke za socialno zavarovanje je seveda dopustna tudi sodna izvršba. Določba § 42 zakona o zavarovanju delavcev, da se terjatve osrednjega urada za zavarovanje delavcev in njegovih krajevnih organov pobirajo administrativno enako kot državni davek, nikakor nima pomena, da bi se smele te terjatve izterjavati morda le s politično odnosno administrativno, ne pa tudi s sodno izvršbo. Administrativno pobiranje prispevkov je le še posebna pravica, ne pomeni pa, da bi jemala javnemu zavodu celo tiste pravice, ki jih imajo zasebne terjatve. Terjatve za socialno zavarovanje se ugotavljajo administrativnim potom z odločbami, ki jih izdajajo ti zavodi sami, za slučaj ugovora pa državna politična oblastva. Nemogoče je, da bi se take terjatve uveljavljale civilno-pravnim potom, in da bi se morda dosegla na sodišču pravomočna sodba kot izvršilni naslov. Zato baš določa § 42, da so plačilni nalogi osrednjega urada in okrožnih uradov za zavarovanje delavcev javne izvršilne listine, tako da so izvršilni naslov za sodne izvršbe. Ker se terjatve pobirajo administrativno tako kakor državni davek, se seveda pobirajo tako kakor državni davek tudi takrat, kadar jih je treba prisilno izterjati, zanje veljajo v tem pogledu isti predpisi kakor za državne davke. Kakor vobče je tudi pri državnih davkih in prispevkih za socialno zavarovanje politična izvršba mogoča le kot eksekutivni opomin, rubež in prisilna prodaja premičnin in sekvestracija dohodkov iz nepremičnin. Prisilna osnova zastavne pravice z vknjiž-

bo, prisilna uprava in prisilna prodaja nepremičnin so pa izključno pridržane sodni izvršbi, ki jo omogoča § 42 zakona o delavskem zavarovanju s tem, da daje plačilnim nalogom pravico izvršilnih naslovov. — Pri terjatvah pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani je po § 38 zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev dopustna politična ali sodna izvršba. Ker uživajo zastale premije v izvršilnem in konkurznem postopku prednostno pravico davčnih zaostankov, veljajo izkazi o zastankih zavoda enako kakor izkazi o davčnih zastankih kot izvršilni naslov v zmislu § 1, t. 13, i. r.

VI. Prispevki za socialno zavarovanje in nepremičnine.

Ob izvršbah na nepremičnine imajo prednostne pravice le tisti davki, javne davščine itd., ki se plačujejo od nepremičnin. Od nepremičnin pa se plačujejo v smislu zakona tudi takrat, kadar se plačujejo od podjetij, s katerimi so nepremičnine v zvezi, odnosno od oseb, ki so zaposlene v teh podjetjih. Podjetju služijo tako uslužbenci kakor tudi zemljišča in stavbe, na katerih in v katerih se podjetje izvršuje. Ako mora podjetnik od podjetja plačevati zavarovalne prispevke za uslužbenca, jih mora obenem plačevati od nepremičnin, ki so sestavni del podjetja. Zavarovanju je zavezano pravzaprav podjetje, in sicer glede vseh uslužbencev, za katere velja zadevni zakon, in zavarovalne prispevke plačuje pravzaprav podjetje, seveda po svojem podjetniku, ki sme po zakonu del zavarovalnih prispevkov odtegovati od prejemkov uslužbencev (razen v nezgodnem zavarovanju). Tako n. pr. govori § 9 zakona o zavarovanju delavcev o »obratih, zavezanih prijavi«, in § 33 o »obratih, ki niso zavezani prijavi«. §§ 23 in 27 določata, da morajo »podjetja«, ki so posebno škodljiva za zdravje zavarovanih oseb in ki so združena s posebno nevarnostjo, da te osebe obole, odnosno s posebno nevarnostjo onemoglosti ali smrti, plačevati še poseben prispevek. Po §§ 29 do 31 se uvrščajo v nezgodnem zavarovanju »obratik« v določne razrede in odstotke nevarnosti, tako da mora plačevati podjetje z večjo nevarnostjo višje zavarovalne prispevke, akoravno prejemajo ponesrečeni uslužbenci ob enakih mezdah enako visoke dajatve, najsi so bili v podjetju z visokim ali nizkim razredom in odstotkom nevarnosti. Ako prevzame podjetje drug podjetnik, se drže zaostali zavarovalni prispevki še vedno podjetja in novi podjetnik jamči solidarno s starim za vse dolgove, ki jih je bil stari podjetnik dolžan plačati na podstavi zakona o zavarovanju delavcev (§ 40).

Iz izvršilnega reda samega se sme tudi sklepati, da je treba ravnati s podjetji, ki so v zvezi z nepremičninami, tako kakor z nepremičninami samimi. Tako določa § 120 i. r., ki govori o neposrednem poplačilu iz doneskov prisilne uprave nepremičnin, v točki 3, da je treba plačati tako enoletne zaostanke na mezdi, hra-

narini in drugih službenih prejemkih oseb, uporabljenih v obdelovanje zemljišča, določenega za gozdarstvo ali kmetijstvo, kakor tudi službene prejemke oseb, uporabljenih v obrtnih podjetjih, ki so zvezani z gozdarskim in kmetijskim obratom.

Enaka kakor z zavarovalnimi prispevki podjetij je pri nepremičninah n. pr. s pridobninskim davkom. Pridobnina ni realni, tem več personalni davek. Občo pridobnino mora po § 1 zakona z dne 25. okt. 1896, dr. zak. št. 220 o neposrednih osebnih davkih v obliki novele z dne 23. jan. 1914 drž. zak. št. 23, plačevati vsakdo, ki v državi obratuje s pridobitnim podjetjem ali izvršuje posel z namenom dobička, posebno pridobnino po § 83 pa vsakdo, ki obratuje podjetje, zavezano javnemu polaganju računov. Pridobnino mora torej plačevati podjetnik, toda predmet davka je podjetje. Po §§ 76 in 123 pravkar navedenega zakona je določena za občno pridobnino in za posebno pridobnino s postranskimi pristožbinami zakonita zastavna pravica s prednostjo pred vsemi zasebnimi zastavnimi pravicami na vseh nepremičninah davčnih zavezancev, ki so za podjetje izključno ali pretežno določene in v to posebej urejene. Ako nepremičnina preide na drugega, se sme uveljavljati ta zastavna pravica v izterjanje pridobnine, zastale iz dobe, predno je ugasnila lastninska pravica davčnega zavezanca (izvzemši seveda primer, da je nastopila izprememba lastninske pravice radi prodaje nepremičnine na sodni dražbi, ker stopi po določbah izvršilnega reda najvišji ponudek pravno na mesto prodane nepremičnine, torej jamči potem najvišji ponudek, iz katerega se terjatev prvenstveno poplača). Dasi imajo po § 216 i. r. prednostno pravico le davki itd., ki se plačujejo od nepremičnin, ima torej prednostno pravico tudi pridobnina, ki jo plačuje podjetnik v prvi vrsti od podjetja, posredno pa seveda tudi od nepremičnine.

Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev tudi dokazuje v § 38, da je smatrati zavarovalne premije, ki jih plačuje podjetnik za nameščence podjetja, s katerim je zvezana nepremičnina, za javne davščine v smislu § 216 i. r., ki se plačujejo od nepremičnin. Povsem nesmiselna bi bila namreč sicer določba § 38, da uživajo zastale zavarovalne premije v izvršilnem in konkurznem postopku prednostno pravico davčnih zaostankov, ker uživajo prednostno pravico v izvršilnem postopku le davščine, ki se plačujejo od nepremičnin.

VII. Dolžnosti sodišč napram zavodom za socialno zavarovanje:

a) ob prisilni upravi nepremičnin:

Glede prispevkov za socialno zavarovanje morajo sodišča izpolnjevati vse določbe izvršilnega reda glede davkov in davščin, ki jih je treba plačevati od nepremičnin. — Po § 99 i. r. mora sodišče vsak sklep o dovoljeni prisilni upravi nepremičnine sporočiti razen zahtevajočemu upniku, zavezancu in imenovanemu upravitelju tudi

javnim organom, poklicanim za izterjavanje davkov z dokladami, pristojbin za prenos imovine in drugih javnih davščin, ki jih je treba plačevati od nepremičnine (besedilo novele o razbremenitvi sodišč). Okrožni uradi za zavarovanje delavcev in pokojninski zavod za nameščence so javni organi, prispevki za socialno zavarovanje pa javne davščine, ki se plačujejo od nepremičnine, ako se izvršuje na nepremičnini zavarovanju zavezano podjetje, zato morajo sodišča obveščati o vsakem takem slučaju tudi te urade. (Prav tako jih morajo obveščati v smislu § 334 i. r. tudi o vsaki dovoljeni prisilni upravi pravic do ponavljajočega se prejemanja pridelkov ali do kake druge porabe premičnih in nepremičnih stvari, ki se dá spraviti v denar v korist zahtevajočemu upniku, o dovoljeni prisilni upravi obrtnih pravic, industrijskih privilegijev, lovskih in ribiških pravic, pravic do svobodne rudosledbe i. p.).

Po § 120 i. r. je treba plačati neposredno iz doneskov prisilne uprave nepremičnin poleg davkov z dokladami, ki jih je treba plačevati od nepremičnin, tudi druge take javne davščine. Poplačati je treba torej tudi ne več nego tri leta zastale in tekoče prispevke za okrožni urad za zavarovanje delavcev in za pokojninski zavod za nameščence. Po § 114 i. r. mora sodišče uradoma skrbeti za to.

b) ob prisilni dražbi nepremičnin:

Ob prisilni dražbi nepremičnin mora sodišče po § 172 i. r. odpravke dražbenega oklica vročati tudi javnim organom, ki so poklicani v predpisovanje in izterjevanje davkov, doklad in drugih javnih davščin od nepremičnin, ako pa je nepremičnina last javnega zavoda, ki je pod državnim nadzorstvom, tudi nadzornemu oblastvu. Ako obratuje na nepremičnini, ki naj se proda na prisilni dražbi, socialnemu zavarovanju zavezano podjetje, je treba torej izvod dražbenega oklica poslati tudi uradom za socialno zavarovanje, da utegnejo nevknjižene terjatve še do dražbenega naroka prijaviti, v slučaju, da bi se na prisilni dražbi prodajala nepremičnina urada za socialno zavarovanje, pa ministrstvu za socialno politiko.

Sodišče mora po § 209 i. r. tudi k naroku za razdelitev največjega ponudka kakor druge javne organe, navedene v § 172, št. 1, i. r., povabiti tudi okrožni urad za zavarovanje delavcev in pokojninski zavod za nameščence.

c) ob razdelitvi najvišjega ponudka nepremičnin:

Ob razdelitvi najvišjega ponudka nepremičnin, prodanih na prisilni dražbi, imajo prispevki za socialno zavarovanje prednostno pravico. Po § 216, točki 2, se morajo iz razdelbne mase prvenstveno poravnati od nepremičnine plačni davki z dokladami vred, pristojbine za prenos imovine in druge od nepremičnine plačne javne davščine, ki imajo po obstoječih predpisih zakonito zastavno ali prednostno pravico.

Glede prispevkov za osrednji urad in za okrožne urade za zavarovanje delavcev določa § 42 zakona o zavarovanju delavcev, da se pobirajo administrativno »tako kakor državni davek«. Iz tega sledi, da veljajo predpisi glede pobiranja davkov tudi za te prispevke. Zanje veljajo torej tudi predpisi glede prisilnega pobiranja, odnosno izterjevanja davkov in glede prednostnih pravic pri izterjevanju davkov. Ti prispevki imajo torej prednostno pravico v tistih slučajih, v katerih ga imajo davki. Davki pa imajo prednostno pravico vselej, kadar se plačujejo od nepremičnin, zato imajo prednostno pravico tudi ti prispevki pod edinim pogojem, da so v zvezi z nepremičninami.

Ako pa se ne bi zadovoljili s tako enostavnim sklepanjem, ki je pač najnaravnejše, in bi zahtevali tudi dokaz, da uživajo ti prispevki ne glede na brezpogojne prednostne pravice davkov od nepremičnin po obstoječih predpisih zakonito zastavno ali prednostno pravico, je pa tudi tak dokaz lahek.

Zahteva § 216. i. r., da morajo javne davščine uživati po obstoječih predpisih zakonito zastavno ali prednostno pravico, nikakor ne pomenja, da mora biti v vsakem specialnem zakonu ta predprava izrečno določena. Zadostuje, da uživa javna davščina po obstoječih splošnih predpisih prednostno pravico. Navedeno besedilo § 216 se tiče člena III. u. z. k i. z., ki določa, da ostanejo v veljavi obstoječi zakoniti predpisi o prednostnih pravicah in o zavarovanju in izterjevanju davkov in drugih dajatev v javne namene ter drugih dolžnosti, ki se štejejo glede izterjave po zakonu za enake davkom. — Ker se štejejo prispevki po § 42 zakona o zavarovanju delavcev glede izterjevanja za enake davkom, veljajo tudi glede njih splošne prednostne pravice davkov in javnih davščin.

Zakonski predpisi odnosno dekreti dvorne pisarne, ki imajo občne določbe glede prvenstvenih pravic, so še iz dobe, ki socialnega zavarovanja sploh ni poznala. Zato prispevkov za socialno zavarovanje še niso navajali. Omenjali so pač le takrat znane davke in take javne davščine. Iz vseh teh predpisov pa je jasen zakonodajalčev namen, da naj imajo prav vsi davki in javne davščine, ki se plačujejo od nepremičnin, na nepremičninah zakonito zastavno pravico in radi tega ob izvršbah prednostno pravico pred vsemi zasebnimi terjatvami.

Glede davkov za deželnega kneza in davščin za graščinsko gosposko določata zakonito zastavno pravico na nepremičninah, od katerih bi se morali ti davki in te davščine plačevati, poleg drugih zlasti dekreta dvorne pisarne z dne 15. aprila 1825, zb. just. zak. št. 2089, in z dne 16. sept. 1825, zb. j. z. št. 2132. Dekreta dvorne pisarne z dne 21. okt. 1822, št. 2042, zb. provincialnih zakonov za Štajersko št. 16, str. 285, in z dne 10. sept. 1825, št. 2182, zb. pr. z. za Štaj., str. 344, za Kranjsko str. 306, govorita o enaki privilegovani hipotekarni pravici »javne uprave« za davčne zastanke. Razen tega

določata dekreta dvorne pisarne z dne 21. dec. 1826, zb. j. z. št. 35126, in z dne 4. jan. 1836, zb. j. z. št. 113, glede »konkurenčnih prispevkov in zastankov«, da se morajo smatrati enako zemljiškemu davku za stvarne obveze, ki se drže zemljišča, in da se morajo zato izterjevati popolnoma po predpisih, veljavnih za neposredne davke, ter uživajo tudi pri sodnem izterjevanju enake prednostne pravice z davki.

Ako se torej ne bi zadovoljili z razlago, da veljajo za prispevke za delavsko zavarovanje, ki se pobirajo tako kakor državni davek, tudi predpisi glede prednostnih pravic davkov, bi si smeli pomagati s predpisi glede konkurenčnih prispevkov in zastankov.

Vse zavode za socialno zavarovanje utegnemo smatrati za konkurenčne združbe in zavarovalne prispevke za konkurenčne prispevke. Dočim služijo n. pr. država, oblasti, okraji in občine bolj občnim javnim namenom, pozna zakonodaja tudi javnopravne organe, ki služijo le specialnim javnim namenom. Ker ne gre, da bi za specialni namen javne uprave prispevali vsi državljani ali vsi prebivalci občine itd., ustanavljajo zakoni za take specialne namene prisilne javnopravne organizacije, kojih član je ob določenih pogojih že po zakonu vsakdo, ki je na stvari neposredno interesiran. Sredstva v dosego določenih namenov takih prisilnih združb se zbirajo s konkurenčnimi prispevki udeležencev. Ali je taka konkurenčna ali bremenska združba z zakonom ustanovljena kot stalna institucija ali pa se na temelju zakona ustanovi sproti za vsak posamezen slučaj posebej in ali so določeni prispevki udeležencev kot doklade k državnim davkom ali na drug način, ne spreminja nič na značaju teh prispevkov kot konkurenčnih prispevkov. K takim konkurenčnim organizacijam pa spadajo ne le vodne zadruge, cerkvenokonkurenčni odbori, odbori za zidanje šol, za gradnjo cest itd., temveč tudi zavodi za socialno zavarovanje. Stalne potrebščine teh ustanov za dosego njihovih posebnih javnih nalog so na temelju statistike in zavarovalne tehnike že naprej izračunjene in bremena so že naprej razdeljena med prisilne člane teh organizacij, t. j. med zavarovane nameščence in njihove službodajalce, in sicer v enotnih odstotkih njihovih službenih prejemkov. Premijske rezerve ali skladi, iz katerih se krijejo datatve zavodov, se zbirajo s konkurenco nameščencev in službodajalcev, med katere so po zakonu porazdeljene zavarovalne premije. Prispevki za socialno zavarovanje imajo torej prednostno pravico tudi kot konkurenčni prispevki.

Bivša avstrijska vrhovna sodna uprava in vrhovno sodišče sta vedno upoštevala predpravice zavodov za socialno zavarovanje glede izterjavanja prispevkov. Glede obveščanja teh zavodov v smislu § 172, točke 1 izvr. reda, je izdalo pravosodno ministrstvo celò naredbo z dne 19. avg. 1898, št. 27. naredbenika pravos. min., po kateri je treba nezgodne zavarovalnice in bolniške blagajne ob-

veščati o vsaki prisilni prodaji nepremičnin, ako se na nepremičnini izvršuje zavarovanju zavezano podjetje ali ako vsaj ni očitvidno, da zavarovalni prispevki ne prihajajo v poštev, — češ da je bil priznan s ponovnimi odločbami vrhovnega sodišča takim prispevkom značaj javnih davščin, ki se drže zavarovanju zavezanega podjetja. (Glej pripombe pri členu III. u. z. k i. r. in pri §§ 120, 172 in 216 Manzove izdaje i. r. ali Neumannovega komentarja k i. r. ter pri § 450 Manzove izdaje o. d. z.).

Dosedanja judikatura je prispevkom za socialno zavarovanje dosledno priznavala zakonito zastavno pravico na nepremičninah in prednostno pravico tudi pri razdeljevanju najvišjega ponudka, akoravno so prejšnji zakoni to pravico še manj poudarjali nego sedanji zakon o zavarovanju delavcev. Zakon o nezgodnem zavarovanju delavcev z dne 28. dec. 1887 drž. zak. št. 1 iz leta 1888, in zakon o bolniškem zavarovanju delavcev z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33, sta v §§ 26 odnosno 38, določala le, da se zastali zavarovalni prispevki izterjavajo upravnim putem, drugega pa nič, zlasti tudi nič glede konkurza. Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev v prvotni obliki z dne 16. dec. 1906, drž. zak. št. 1 iz leta 1907, je določal v § 38, da se zastale premije smejo izterjevati s politično, če treba pa s sodno izvršbo, in da uživajo v konkurzu prednostno pravico davčnih zastankov. V nobenem zakonu ni bila zastavna ali prednostna pravica v izvršilem postopku niti omenjena, ali judikatura jo je vendar vedno priznavala tako v izvršilnem kakor v konkurznem postopku, češ da so ti prispevki javne davščine, za katere veljajo vsi predpisi glede izterjevanja in prednostnih pravic javnih davščin.

Stara judikatura se je pač pri razlaganju zadevnih zakonov ozirala v smislu §§ 6 in 7 o. d. z. na jasni zakonodajalčev namen, na naravni zmisel zakonov in na sorodne zakone ter je odločala v prid javnim inštitucijam, če so se njihovi interesi križali z zasebnimi interesi. Tudi sedaj sodišča nimajo prav nobenega povoda in opravičbe, da bi začela prednostne pravice zavodov za socialno zavarovanje odklanjati, ker so zadevni zakoni sedaj še jasnejši. Novi zakon o zavarovanju delavcev določa v § 42, da se pobirajo terjatve administrativno »kakor državni davek«, zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev v besedilu ces. nar. z dne 25. jun. 1914 drž. zak. št. 138 pa v § 38, da uživajo zastali prispevki »v izvršilnem in konkurznem postopku prednostno pravico davčnih zastankov«.

Razlog, da prispevki za okrožni urad za zavarovanje delavcev pri razdelitvi najvišjega ponudka nepremičnin, prodanih na sodni dražbi, ne morejo imeti prednostne pravice, češ da govori zakon o zavarovanju delavcev o prednostni pravici le v § 43, in sicer le za slučaj konkurza, nikjer pa ne tudi za slučaj izvršbe, se mi ne zdi utemeljen. Besedilo § 43 določa, da se morajo terjatve uvrstiti v isto vrsto z državnim davkom »ob konkurzu«, in ne »ob izvršbi in ob

konkurzu«, le zato, ker ureja ta § le pravice ob konkurzu, ne pa tudi ob izvršbi. Pravice ob izvršbi je itak uredil že poseben § 42, ki se edini tiče izvršbe in določa, da so plačilni nalogi javne izvršne listine in da se terjatve pobirajo administrativno tako kakor državni davek. Katere prednostne pravice imajo take davščine, ki se pobirajo tako kakor državni davek, je pa itak že določeno v drugih zakonih. Državni davek ima brez izjeme prednostno pravico vselej, kadar se mora plačevati od nepremičnin, in tudi glede drugih javnih davščin mi ni znan prav noben slučaj, v katerem javna davščina, prisilno uvedena z zakonom, ki jo predpisuje javen organ v javne namene, ne morda le na podlagi zasebnopravne pogodbe, in ki se pobira kakor državni davek, ne bi imela prednostne pravice ob izvršbi na nepremičnine, ako je v zvezi z nepremičnino.

Ako bi hotel kdo iz tega, da je § 43 le glede konkurza izrečno poudaril prednostno pravico, sklepati, da te pravice v izvršilnem postopku ni, bi smel prav tako trditi, da so sodišča tudi le ob konkurzu dolžna pošiljati okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev obvestila, ker § 43 to določa tudi le za slučaj konkurza, ne pa tudi za slučaj izvršbe. Seveda pa morajo pošiljati sodišča temu uradu prav tako tudi vse dražbene oklice o nepremičninah, pri katerih utegnejo priti v poštev zavarovalni prispevki, ker določa to drug zakon, in sicer izvršilni red v § 172, točki 1. Zakon o pokojninskem zavarovanju nameščencev določa v § 38 le zato prednostno pravico »v izvršilnem in konkurznem postopku«, ker ima vse določbe glede izvršbe in konkurza le v enem skupnem paragrafu, dočim ima zakon o zavarovanju delavcev poseben paragraf za izvršbo in posebnega za konkurz.

Da bo še bolj jasno, da je nameraval zakonodajalec brez vsakršnega dvoma priznati prispevkom po zakonu o zavarovanju delavcev prednostno pravico tudi ob izvršbi, bodi omenjeno, da je služil sedanjemu zakonu o zavarovanju delavcev za osnovo v prvi vrsti ogrsko-hrvatski zakon o bolniškem in nezgodnem zavarovanju (zakonski članak XIX. zajedničkog ugarsko-hrvatskog sabora od 6. aprila 1907 o osiguranju obrtnih i trgovačkih namještenika za slučaj bolesti i nezgode, zbornika zakona i naredaba za Hrvatsku i Slavoniju br. 75), ki določa v § 46: »Prinosi utjeruju se u slučaju neplateža upravnim putem poput javnih daća«. Glede izterjevanja javnih davščin imata pa Ogrska in Hrvatska poseben »zak. čl. XLIV.: 1883, zbor. br. 69, o rukovanju javnih poreza«, kojega § 88 se glasi: »Od posljednih triju godina potičući prodane nekretnine opterećujući izravni porezi, druge načinom izravnih poreza utjerati se imajuće dugovine, jurisdikcionalni te općinski nameti, bili ili ne bili oni na nekretnini uknjiženi, imaju kod sudbene prodaje nekretnine i kod sudbene diobe kupovnine prednost pred svim drugim tražbinama.«

S tem, da je zakonodajalec v § 42 zakona o zavarovanju delavcev odredil, da se terjatve pobirajo administrativno tako kakor

državni davek, je torej brez dvoma nameraval dati tem terjatvam tudi prednostno pravico ob izvršilni prodaji nepremičnin, ki jo imajo take terjatve po ravnokar omenjenem zakonu. Na ozemlju, za katero veljajo bivši ogrsko-hrvatski zakoni, je torej tudi vprašanje prednostne pravice s posebnim zakonom popolnoma brez vsakršnega dvoma potrjeno. Zato bi bilo zelo neprimerno in nikakor ne v duhu zakona, da bi prednostna pravica na tem ozemlju obstajala, na ozemlju bivše Avstrije, na katerem velja isti zakon o zavarovanju delavcev in na katerem je vrhovno sodišče to predpravico opetovano potrdilo, češ da je v smislu obstoječih zakonov, bi skušali pa to prednostno pravico razveljaviti. Tudi bi bilo nesmiselno, da bi imeli prednostno pravico prispevki za pokojninsko zavarovanje nameščencev, pri katerih se o prednostni pravici radi izrečne določbe § 38 zakona sploh ne more dvomiti, ne pa tudi prispevki za zavarovanje delavcev, ki imajo popolnoma isti javnopravni značaj.

Književna poročila.

Dr. Josip Mal: Uskočke seobe i slovenske pokrajine. Povest nasebina s kulturno-istorijskim prikazom. (Sa kartom.) Izdala Srpska kraljevska akademija. L. 1924. Str. 216. Cena 25 Din.

Srpska kraljevska akademija izdaja (pod uredništvom Jovana Cvijića) etnografski zbornik, ki se deli na dvoje skupin. Prva se zove »Naselja i poreklo stanovništva, druga pa »Život i običaji narodni«. V prvo skupino je bilo kot 18. knjiga sprejeto gori naznanjeno delo slovenskega zgodovinarja dr. Josipa Mala. Njegova zelo razsežna monografija ima dva dela: Po predgovoru, v katerem je avtor navedel tudi vse arhive ljubljanske, dunajske in zagrebške, ki jih je preiskal, peča se prvi del z zgodovino selitve, drugi, le za nekoliko strani krajši, pa s kulturno-zgodovinskim opisom Uskokov.

O Žumberku, kamor so se naselili prvi Uskoki iz vzhodne Bosne l. 1530, je bilo v polpretekli dobi mnogo govora v pogledu, kam spada, ali h Kranjski ali Hrvatski deželi. Danes tega vprašanja seveda ni in ne sme več biti. Vendar utegne biti zanimanje za Uskoke še zelo znatno radi tega, ker so imeli važno vlogo stalnih braniteljev slovenskega prebivalstva pred turškimi napadi. Ali Uskoki, tudi Vlahi imenovani, niso bili naseljeni le na južni meji Kranjske. V karti, ki je monografiji priklopljena, so označeni — seveda po arhivalnih virih — vsi kraji, koder so se Uskoki tekom naslednjih stoletij naseljevali in deloma ostali v strnjениh selih, deloma se potopili med avtohtono slovensko ljudstvo. Od Veržeja do meje bivše Štajerske je le še malo trgov in vasi, od tod dalje na levo in desno jugovzhodne kranjsko-hrvatske meje pa skoro ni večjega kraja,